

99 μικρά κείμενα για την τέχνη (Τάσος Σταμπούλογλου)



«Μη ρωτάς για τη νίκη. Πολέμα».

Νίκος Καζαντζάκης («Ασκητική»)

Τα μικρά αυτά κείμενα αγγίζουν, πιστεύω, όχι μόνο την ιστορία της τέχνης, αλλά σύγκαιρα προσπαθούν να δώσουν εξηγήσεις για τα αίτια και τα αιτιατά που τη γέννησαν. Κι ακόμα, πόσο αυτή επηρεάστηκε από τα ιστορικά και κοινωνικά γεγονότα και πόσο, με τη σειρά της, επηρέασε αυτό που ονομάζουμε «κοινωνικό γίγνεσθαι». Προσπάθησα να δω την τέχνη και τα φαινόμενά της, όχι μέσα από τους μετεωρισμούς του ιδεαλισμού, αλλά πατώντας στο έδαφος της αντικειμενικής πραγματικότητας. Να δω την ουσία των πραγμάτων κι όχι τους ίσκιους και τις απατηλές ομίχλες που τα περιβάλλουν. Η λαθεμένη αντίληψη ότι η τέχνη είναι μια μέθοδος προβολής του ωραίου, έχει και στην εποχή μας πολλούς υποστηρικτές. Η αρνητική αυτή θέση αφαιρεί από την τέχνη το δυναμικό της στοιχείο, που δεν είναι άλλο από τον ωφελιμιστικό της προορισμό. Η τέχνη δεν είναι παιχνίδι, αλλά η συνέπεια μιας υπαρκτής αναγκαιότητας. Το ωραίο στην περίπτωση της αληθινής τέχνης είναι το μέσο με το οποίο ο καλλιτέχνης δημιουργός προσπαθεί να προωθήσει τις θέσεις και τις γνώσεις του.

Είναι βέβαιο πως η τέχνη είναι κάτι ξεχωριστό μέσα στην ιστορία της ζωής. Κι' ακόμα πως στον άεναο αγώνα του ανθρώπου για τη δημιουργία του πολιτισμού και την ηθική του ανάταση, η τέχνη διεδραμάτισε ρόλο αποφασιστικό. Λένε πως πυρήνας του πολιτισμού σε κάθε εποχή είναι η τέχνη. Πως ψηλαφεί απαντήσεις σε αγωνιώδη ερωτήματα, που πάντα απασχολούσαν τον άνθρωπο. Η αντίληψη αυτή έχει παλιούς και σεβαστούς προγόνους. Η λογοτεχνία, που είναι η ναυαρχίδα της τέχνης, δικαιοματικά βρίσκεται στη θεματογραφία των πιότερων κειμένων.

Σίγουρα, με τα μικρά αυτά κείμενα δεν προσπαθώ να εκθέσω καρπούς

πρωτοτυπίας. Όλα όσα υπερασπίζομαι τα έχουν υποστηρίξει σε γενικές γραμμές άλλοι αξιότεροι από μένα. Αλλά, πιστέψτε με: Αυτό που είναι γνωστό μπορεί ν' αναλυθεί περισσότερο και ιδωμένο κάτω από ένα καινούριο πρίσμα να μας φανερώσει κρυμμένες αλήθειες. Ζούμε σε δίσεκτους καιρούς. Μαύρα σύννεφα και σκοτεινοί εντολοδόχοι μας επιβάλλουν μια κουλτούρα που δεν είναι δική μας. Που καμιά δεν έχει σχέση με τη ζωντανή κουλτούρα του λαού. Με Δούρειο Ίππο τα Μ.Μ.Ε. μας πλημμυρίζουν με χυδαία υποπροϊόντα τέχνης. Μας θέλουν υποτελείς σε μια καινούρια, πνευματική αυτή τη φορά, αποικιοκρατία.

Υπάρχουν ακόμη όρθιοι Έλληνες. Δεν είμαστε λίγοι. Ν' αντισταθούμε. Να φωνάξουμε. Να πολεμήσουμε. Έχουμε και γνώση και κρίση. Εμείς να διαλέξουμε και ν' αξιολογήσουμε. Εμείς να επαινέσουμε και να κατακρίνουμε. Να μην περιμένουμε να μας ρωτήσουν. Δεν θα το κάνουν ποτέ. Μας ποτίζουν όπιο να τ' αρνηθούμε. Μας ταΐζουν κουτόχορτο, να μην το δεχτούμε. Με κριτήριο το συμφέρον και την αισθητική του λαού μας ν' αντισταθούμε. Να πολεμήσουμε, να μην αλλοτριωθούμε. Υπάρχουν νέοι δημιουργοί, να τους ενθαρρύνουμε. Να τους δείξουμε δρόμους. Να τους πούμε ν' αφουγκράζονται τη συλλογική συνείδηση της κοινωνίας, πως η αισιοδοξία, η ελπίδα και η δράση, είναι το φως του φωτός μέσα στο σύμπαν. Να είναι δυνατοί κωπηλάτες στην ταραγμένη θάλασσα που είναι η ζωή, με τις αντιξοότητες και τις παραξενιές της. Να τους υπενθυμίσουμε ότι αν από το έργο τέχνης λείπει ο παλμός και το πάθος, ο απώτερος σκοπός και στόχος, το συγκινησιακό εκείνο στοιχείο που θα αιχμαλωτίσει το κοινό, το έργο αυτό θεωρείται νεκρό, δίχως τη δυνατότητα να ακτινοβολήσει ενέργεια.

Τάσος Σταμπούλογλου (Ποιητής και δοκιμιογράφος)